

Advies

Aanpassing minimumloon per 1 januari 2020

December 2019

De Sociaal Economische Raad

De Sociaal Economische Raad (SER) is een bij landsverordening ingesteld onafhankelijk overleg- en adviesorgaan dat de regering adviseert over allerlei belangrijke onderwerpen van sociaal-economische aard.

In de SER hebben vertegenwoordigers van werknemers- en werkgeversorganisaties en onafhankelijke deskundigen zitting. De leden van de SER bespreken allerlei aangelegenheden op sociaal-economisch gebied en brengen hierover gevraagd en ongevraagd adviezen, nota's en rapporten uit.

Met de instelling van de SER heeft de overheid het mogelijk gemaakt voor sociale partners om zich vrijelijk en ongebonden, gevraagd of ongevraagd uit te spreken over het sociaal economische beleid.

De adviezen, rapporten en nota's van de SER zijn, nadat zij door de regering openbaar zijn gemaakt, digitaal verkrijgbaar bij de SER.

Contactgegevens van de SER

Adres : L.G. Smith Boulevard 134
Oranjestad
Aruba
Telefoon : 00297-5832713
Fax: : 00297-5838956
E-mail : info@ser.aw
Website : www.ser.aw

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Noodzakelijke aanpassingen in het proces en het wettelijke kader van de (jaarlijkse) verhoging van het minimumloon.....	3
2. Overwegingen aanpassing/verhoging van het minimumloon	5
2.1 Maatschappelijk noodzaak	5
2.2 Economische draagkracht	5
2.3 T.a.v. Sociale factoren genoemd in het SER-advies “Koopkrachtverbetering van de minima” d.d. november 2019.....	10
3. Bijzondere omstandigheden.....	11
4. Het advies van de Raad	13

Inleiding

De Minister van Sociale Zaken en Arbeid heeft in zijn schrijven van 1 oktober 2019, de Sociaal Economische Raad verzocht om advies inzake de mogelijke aanpassing c.q. verhoging van het minimumloon krachtens artikel 13 van de Landsverordening Minimumlonen (zie bijlage 1).

De Raad heeft het adviesverzoek bestudeerd is op basis van de 2 criteria, maatschappelijke noodzaak en economische draagkracht tot een unaniem verhogingspercentage gekomen ten aanzien van het minimumloon hetgeen uiteengezet wordt in onderhavig SER-advies “Aanpassing minimumloon per 1 januari 2020”.

Dit SER-advies is als volgt opgesteld:

In hoofdstuk 1 worden de verschillende adviezen en aanbevelingen aangegeven die de Raad heeft gedaan ten aanzien van het proces en het wettelijk kader inzake de (jaarlijkse) verhoging van het minimumloon. Hoofdstuk 2 worden de maatschappelijke noodzaak tot een verhoging van het minimumloon en de economische draagkracht van een eventuele verhoging geanalyseerd en tegen elkaar afgewogen, verder wordt er stil gestaan bij door de minister additionele vermelde factoren in diens adviesverzoek. In hoofdstuk 3 wordt de argumentering voor de hantering van artikel 13 lid 3 van de Landsverordening Minimumlonen weergegeven. Tenslotte wordt in hoofdstuk 4 het advies van de Raad ten aanzien het adviesverzoek van de raad weergegeven.

1. Noodzakelijke aanpassingen in het proces en het wettelijke kader van de (jaarlijkse) verhoging van het minimumloon

1.1 Aanpassing artikel 13 landsverordening Minimumlonen

De mogelijkheid om het minimumloon te verhogen vindt zijn wettelijke basis in artikel 13 van de landsverordening Minimumlonen. Het biedt de betreffende minister de mogelijkheid om –na de SER gehoord te hebben- de meest laagverdieners/minimumloners te compenseren voor het geleden koopkrachtverlies vanwege de inflatie. De Raad heeft in zijn adviezen over verhoging van het minimumloon dan ook steeds terdege rekening gehouden met dit wetartikel en in lijn daarvan geadviseerd. Dit wetsartikel is echter al geruime tijd verouderd, contraproductief en niet meer werkbaar en maakt het zeer moeilijk zo niet bijna onmogelijk voor de Raad om in het kader daarvan te kunnen adviseren over de (jaarlijkse) verhoging van het minimumloon.

De Raad heeft in het verleden adviezen/aanbevelingen aan de overheid gedaan inzake noodzakelijke aanpassingen ten aanzien de wettelijke kader behorende de aanpassing/verhoging van het minimumloon, te weten:

- De noodzaak om artikel 13 lid 1 en 2 van de Landsverordening Minimumlonen aan te passen, aangezien dit de Raad beperkt om bij de aanpassing/verhoging van het minimumloon slechts 0% of 100% (alles of niets) als compensatie van het verlies van koopkracht op basis van het verschil aan prijsindexcijfer te adviseren. Het euvel hier is dus de beperking/inflexibiliteit van voornoemd artikel (zie SER advies “Aanpassing van het minimumloon per 1 januari 2012”, november 2011).
- Het aanpassen van artikel 13 lid 1 van de Landsverordening Minimumlonen, waarbij de ‘Period Average Inflation’ berekeningsmethode als uitgangspunt voor de berekening van het inflatiepercentage gehanteerd kan worden (zie SER-advies “Wijziging van artikel 13 lid 1 van de Landsverordening Minimumlonen” - oktober 2012, SER-advies “Aanpassing van het minimumloon per 1 januari 2013” - december 2012, SER-advies “Aanpassing van het minimumloon per 1 januari 2015” – november 2014, SER-advies “Verhoging minimumloon ingevolge artikel 13 lid 3 Landsverordening Minimumlonen” - december 2015, SER-Advies “Aanpassing van het minimumloon per 1 januari 2017” – december 2016 en SER-Advies “Aanpassing van het minimumloon per 1 januari 2019” - november 2018).

1.2 Structurele aanpak koopkracht minima

Ook heeft Raad vorig jaar een advies uitgebracht waarmee getracht wordt om het probleem van de koopkracht van de gehele minima (inclusief de minimumloners) op een meer structurele wijze te verbeteren. Het betreft het SER-rapport “Koopkrachtverbetering van de minima” – december 2018).

Helaas is er tot op heden niets concreets gedaan met voornoemde adviezen en aanbevelingen hetgeen het (jaarlijks) adviseren over verhoging van het minimumloon binnen het kader van de wet steeds lastiger wordt.

1.3 Doorbreken van vicieuze cirkel van inflatie(verhoging)

De Raad er verder van mening dat een eventuele aanpassing/verhoging van het minimumloon gepaard moet gaan met een verlaging van de overheidskosten en verhoging van overheidsinkomsten omdat er anders er sprake zal zijn van een vicieuze cirkel waarbij de koopkracht (in het algemeen) niet verbeterd zal worden. Door beleidskeuzes in het verleden kreeg de overheid te kampen met financiële tekorten, hierdoor zijn bijvoorbeeld de BBO, BAZV en de crisisheffing ingevoerd. Dit heeft tot prijsstijgingen geleid hetgeen weer inflatie en dus verlies van koopkracht tot gevolg heeft gehad. Om dit koopkrachtverlies te compenseren werd het minimumloon verhoogd wat weer tot prijsstijgingen, inflatie en dus weer tot koopkrachtverlies heeft geleid, dit is dus een de vicieuze cirkel. De koopkracht, voornamelijk van de minima, wordt hierdoor niet (structureel) verbeterd, wat volgens de Raad het probleem is. Een verhoging van het minimumloon dient slechts ter compensatie van de prijsstijgingen. Inflatie kan dus als “erosie” van de economische groei gezien worden. Bovendien vindt de Raad het niet terecht dat deze tekorten telkens door de commercie aangevuld? moeten worden. De Raad vindt dat de overheid ook meer moet gaan doen en bijvoorbeeld haar personeelskosten omlaag moet brengen, het gebrek aan compliance voor wat betreft bijvoorbeeld belastingen en premies verbeteren en de illegaliteit, het zwarte/grijze circuit en oneerlijke concurrentie binnen de markt bestrijden.

2. Overwegingen aanpassing/verhoging van het minimumloon

In zijn beoordeling of een aanpassing/verhoging van het minimumloon conform artikel 13 van de Landsverordening Minimumlonen, kijkt de Raad in eerste instantie naar de maatschappelijke noodzaak. Vervolgens wordt bekeken of een aanpassing/verhoging (bedrijf)economisch gedragen kan worden. Met betrekking tot de maatschappelijke noodzaak en de economische draagkracht van een aanpassing/verhoging van het minimumloon per 1 januari 2020, merkt de Raad het volgende op.

2.1 *Maatschappelijk noodzaak*

De maatschappelijke noodzaak om een aanpassing/verhoging van het minimumloon te overwegen, wordt door de Raad bepaald door het feit of er wel of geen sprake is van een inflatie in de maand augustus van het lopende jaar in vergelijking met de maand augustus van het voorafgaande jaar, conform artikel 13 lid 1 van de Landsverordening Minimumlonen¹. Het CBS heeft voor de maand augustus 2019, een inflatiepercentage van 4.1% volgens de 'Period Average Inflation' berekeningsmethode². Aangezien er in dit geval een inflatie geconstateerd is, is er dus sprake van een **maatschappelijke noodzaak**.

2.2 *Economische draagkracht*

De (bedrijf)economische draagkracht wordt vastgesteld, door het beantwoorden van de vraag, in hoeverre het kan de economie van het land met de financiële consequenties van een verhoging van het minimumloon dragen. Er wordt ten behoeve hiervan gekeken naar de (nationale en internationale) vooruitzichten die van belang zijn voor de Arubaanse economie en naar de huidige financiële/economische situatie van de commercie.

Voor wat betreft de **economische draagkracht** inzake een mogelijke aanpassing/verhoging van het minimumloon per 1 januari 2020, heeft de Raad de volgende data gecompileerd en geanalyseerd.

¹ De berekeningsmethode 'Period Average Inflation' wordt gebruikt door de SER bij vaststelling van overweging om het minimumloon aan te passen of niet, zie verder uitleg in hoofdstuk 1.

² Bron: CBS, key figures , <http://cbs.aw/wp/>

Economische groei

De prognose van het bruto binnenlands product (BBP) voor 2019 is voornamelijk het gevolg van hogere inkomsten uit toerisme en een kleinere reductie in investeringen dan eerder werd verwacht voor dat jaar.

Tabel 1. Reële en nominale groei economische groei (BBP)³

Bruto binnenlands product	Reëel	Nominaal
2017	2.0	3.0
2018*	0.9	4.8
2019*	0.9	2.4

Bron: CBA, Economic outlook, april 2019.

*prognose

Recente ontwikkelingen Toerisme

Recente ontwikkelingen binnen de toeristische sector (de hoofdmotor van de Arubaanse economie) zijn in de tabel hieronder naast te zien.

Tabel 2. Toerisme indicatoren

Toerisme	Stay-over toerist	Cruise toerist
2015	5.3	-9
2016	-10	8.1
2017	-2.9	20.8
2018	1.1	2.9

Bron: CBA, State of the economy, 2018, 2017, 2016 en 2015.

Voor wat betreft de REVPAR⁴ is deze gestegen van US\$206 in 2017 naar US\$227 in 2018. De ontvangsten uit toerisme stegen met AWG. 270 miljoen naar 3.569 miljard in 2018. De voornaamste markt voor Aruba is de Noord-Amerikaanse markt, met name de Verenigde Staten. Deze markt had een snellere groei in 2018 in vergelijking met andere markten en had een marktaandeel van 73,3 procent eind 2018, tegen 69,4 procent eind 2017.

³ Als het BBP wordt geschat op basis van de huidige prijzen, vertoont het nominale bbb, terwijl het reële BBP is wanneer de schatting wordt gemaakt tegen constante prijzen. Met andere woorden, het reële BBP is het nominaal bbb gecorrigeerd voor de inflatie.

⁴ REVPAR = Revenue per available room. Inkomsten per beschikbare hotelkamers (is een prestatiestatistiek die wordt gebruikt in de hotelsector).

Additionele relevante economische indicatoren

Voor wat betreft andere belangrijke componenten in de economie zoals, consumptie, investeringen, importen en exports is uit de tabel hiernaast duidelijk te zien dat de schattingen voor wat betreft 2018 en 2019 te pessimistisch waren. De CBA verwacht een kleine groei voor wat betreft alle genoemde indicatoren in 2019. Volgens de CBA had de invoering van de crisisheffing in juli 2018 een negatieve invloed op het reële BBP waardoor deze minder sterk is gegroeid door o.a. een afgeremde groei van de indicator “consumptie” in 2018 en waarschijnlijk zal dit ook zo blijven in 2019.

Tabel 3. Economische indicatoren

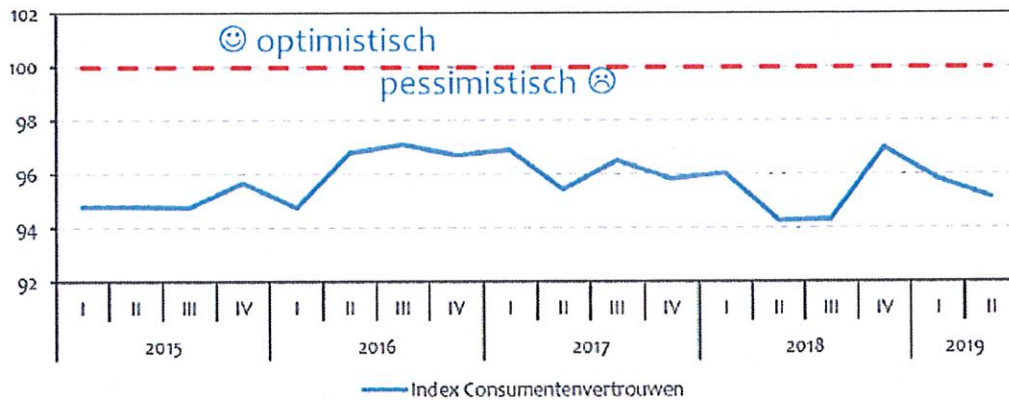
Indicator	Huidige schatting %	Vorige schatting %
2018		
BBP	0.9	-0.5
Consumptie	-0.5	-1.6
Investeringsen	-0.8	-3.2
Exports	2.1	0.4
Importen	0	-1.6
2019		
BBP	0.9	0.1
Consumptie	0.1	-2.1
Investeringsen	3.9	7
Exports	1.9	0.3
Importen	2	0.4

Bron: CBA, Economic outlook, april 2019.

Consumentenvertrouwen

Het consumentenvertrouwen verslechterde in het tweede kwartaal van 2019. De Consumer Confidence Index (CCI) bedroeg 95,1 tegen 95,8 het voorgaande kwartaal, duidend op relatief pessimistische sentimenten (zie onderstaande grafiek). Een CCI van 100 is namelijk een neutraal sentiment en een CCI boven de 100 betekent een optimistisch sentiment.

Figuur 1. Index Consumentenvertrouwen

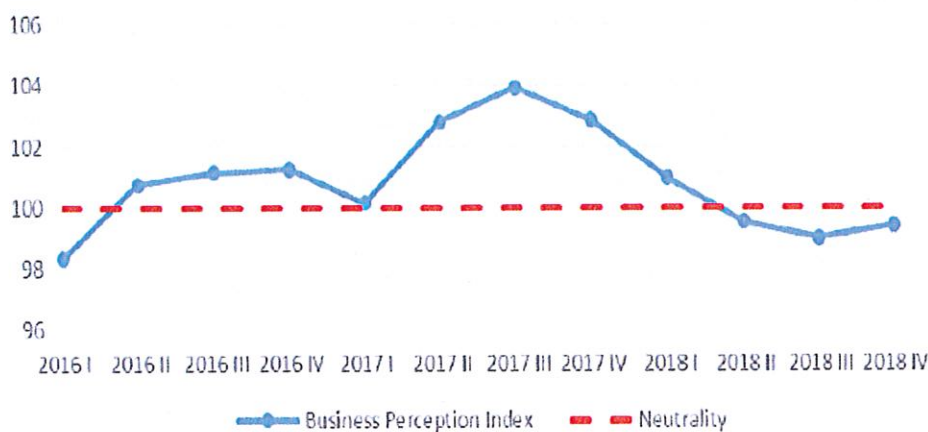

Bron: CBA, <https://www.cbaruba.org/cba/readBlob.do?id=5701>.

Business Perception Survey

De Business Perception Survey van de CBA, illustreert dat tijdens het laatste kwartaal van 2018, de algemene Business Perception Index (BPI), bestaande uit de huidige en korte-termijn economische omstandigheden, met 0.4 punten groeide, namelijk van 99.0 in het derde kwartaal tot 99.4 in het vierde kwartaal. Dit duidt aan op een iets meer zelfverzekerde ‘business environment’. Het bedrijfsleven is namelijk meer optimistisch over de toekomst op korte termijn.

Figuur 2. ‘Business perception Index’

Bron: CBA, business perception survey, fourth quarter of 2018.

Globale ontwikkelingen

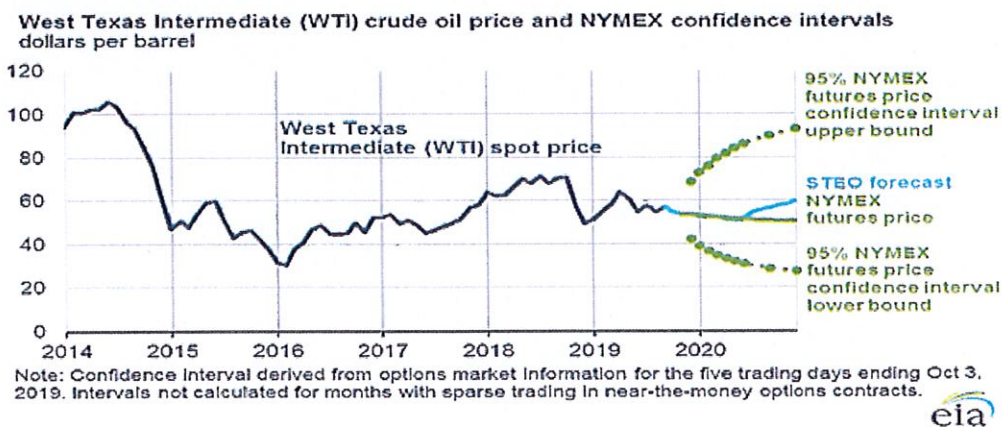
De economie van de belangrijkste toeristische markt voor de Arubaanse economie, namelijk van de Verenigde Staten, is op dit moment bloeiend en de vooruitzichten voor 2019 (2.8%) en 2020 (2.3%) zijn heel positief⁵.

Handels- en tarieven oorlog tussen de Verenigde Staten en andere landen zoals EU, China en Japan zullen in principe geen direct impact hebben op de inflatie van Aruba maar hoog waarschijnlijk wel op de inflatie van de Verenigde Staten (en de tegenpartijen), wat uiteindelijk tot koopkrachtvermindering van de Amerikaanse consument en dus van de Amerikaanse toerist die naar Aruba komt, kan leiden. Daarnaast zullen hoog waarschijnlijk, door deze handels- en tarieven oorlog, de importprijzen van producten en diensten afkomstig van voornoemde landen stijgen, waardoor dit op Aruba tot inflatie kan leiden.

Voor wat betreft de economische/politieke/sociale status van onze buurland Venezuela, blijft deze zorgwekkend en moeilijk te voorspellen.

De belangrijkste commodity⁶ voor de economie van Aruba, namelijk olie, laat in de afgelopen 2 jaar geen duidelijke tendens/ontwikkeling zien.

Figuur 3. Olie prijzen

Bron: CME Group, oktober 2019.

⁵ Bron: <https://data.oecd.org/gdp/real-gdp-forecast.htm>

⁶ Een grondstof of een primair landbouwproduct dat kan worden gekocht en verkocht.

De prognose hiervan is moeilijk te bepalen, maar experts verwachten dat de prijs in 2020 licht zal stijgen wegens sancties van de Verenigde Staten tegen Iran en Venezuela wat tot aanbod tekorten zullen leiden. Bovendien is er sprake van een diplomatische crisis tussen Saoedi Arabië en Iran wat mogelijk tot een oorlog zou kunnen leiden. Aangezien deze twee landen twee van de grootste spelers zijn in de olie-industrie, zullen deze veiligheidsproblemen in het Midden-Oosten bijdragen tot meer stijgingen in de olieprijsen.

2.3 T.a.v. sociale factoren genoemd in het SER-advies “Koopkrachtverbetering van de minima” d.d. november 2019.

Minister heeft in zijn adviesverzoek de Raad verzocht om de sociale factoren genoemd in het SER-advies “Koopkrachtverbetering van de minima” uit november 2019, mee te nemen in zijn afweging inzake een mogelijke verhoging van het minimumloon per 1 januari 2020. Echter de Raad heeft in vernoemd SER-advies geen specifieke sociale factoren aangegeven welke meegenomen zouden moeten worden. De Raad heeft in dit kader wel aangegeven dat er een Minima Effecten Rapportage zo snel mogelijk uitgevoerd om de kenmerken van de minima in kaart te brengen om zodoende het beleid daar beter op af te stemmen.

3. Bijzondere omstandigheden

Op grond van artikel 13 lid 3 van de Landsverordening Minimumlonen wordt de minister in de gelegenheid gesteld, om bij bijzondere omstandigheden af te wijken van het gestelde in artikel 13 lid 1 en 2 en om dienovereenkomstig de in artikel 9 van de Landsverordening Minimumlonen vastgestelde bedragen te kunnen wijzigen naar eigen inzicht. Volgens de 'Period Average Inflation' van de maand augustus 2019 is er een inflatie van 4,1%. Op grond van artikel 13 lid 1 en 2 van de Landsverordening Minimumlonen zou dus -indien besloten wordt het minimumloon te verhogen- deze met 4,1% verhoogd moeten worden. Echter vorig jaar heeft de Raad geadviseerd om het minimumloon met een hoger percentage aan te passen/te verhogen dan het inflatiepercentage van dat moment namelijk met 3% i.p.v. 1,8% -zijnde het inflatiepercentage volgens de 'Period Average Inflation'- aangezien een meerderheid van de Raad van mening was dat de invoering van de crisisheffing als bijzondere omstandigheid in de zin van artikel 13 lid 3 van de Landsverordening Minimumlonen kon worden aangemerkt (zie SER-advies "Aanpassing van het minimumloon per 1 januari 2019" - november 2018). Er is dus 1,2% meer geadviseerd, dit geadviseerde verhogingspercentage is toentertijd ook door de regering is opgevolgd.

De Memorie van Toelichting van voornoemde landsverordening geeft ten aanzien van lid 3 het volgende aan: "hierbij ware te denken aan de invoering van wettelijke bepalingen die de werknemers de verplichting opleggen tot betaling van een premie - het minimumloon kan worden verhoogd, waardoor de op de werknemers gelegde premielast kan worden gecompenseerd". De Raad is van mening dat er dit jaar nog steeds sprake is van een lastenverzwaring voor de werknemers door de invoering van de crisisheffing die nog gecompenseerd moet worden. Met andere woorden de bijzondere omstandigheid door invoering van de crisisheffing in juli 2018, werkt dit jaar (2019) nog steeds door en zorgt voor een lastenverzwaring bij de werknemer.

De Raad is van mening dat de minister desgewenst gebruik kan maken van artikel 13 lid 3 indien hij een aanpassing/verhoging zou willen toepassen anders dan conform artikel 13 lid 2.

Aangezien de eventuele doorwerking van de crisisheffing voornamelijk dit jaar tot ruimere inflatie zou leiden (hetgeen daadwerkelijk nu het geval is). Had de Raad geadviseerd om het minimumloon per 1 januari 2019 met 3% (i.p.v. 1,8%) te verhogen. De Raad van mening dat dit als een "voorschot" van 1,2% gezien kan worden op een eventuele aanpassing/verhoging van het minimumloon per

1 januari 2020 en dat resterende deel van het koopkrachtverlies vanwege inflatie thans moet worden gecompenseerd.

4. Het advies van de Raad

Gezien de ontwikkeling van het koopkrachtverlies namelijk 1,8% in 2018 en 4,1% in 2019 (volgens de 'Average Periode Inflation' berekeningsmethode), is er sprake van in inflatie van 5,9% in de laatste 2 jaar (2018 en 2019). Aangezien de Raad vorig jaar 3% verhoging heeft geadviseerd blijft er nu 2.9% over om nog gecompenseerd te worden. Gezien er sprake is van een positieve economische vooruitzicht waarbij er voor het jaar 2019 een reële economische (BBP) vooruitzicht van 0,9% wordt voorspeld door de Centrale Bank (CBA) is de Raad van mening dat er voldoende (bedrijf)economische draagkracht is om het resterende deel van het koopkrachtverlies te kunnen compenseren. De Raad heeft bovendien geconstateerd dat de loonverhoging bij de gesloten CAO's dit jaar gemiddeld 3% zijn, Naar aanleiding hiervan adviseert de Raad **unaniem** om het minimumloon per 1 januari 2020 met 3% te verhogen.

Verder doet de Raad een dringend verzoek aan de regering om goede nota te nemen van de door de Raad aangedragen adviezen en aanbevelingen inzake het proces en het wettelijke kader van de (jaarlijkse) verhoging van het minimumloon en daadwerkelijk actie hieromtrent te nemen.

Oranjestad, 26 november 2019

Dhr. J.R. (Rudy) Geerman
Voorzitter
Sociaal Economische Raad

Dhr. drs. Felix R.E. Bijlhout
Algemeen Secretaris
Sociaal Economische Raad

Bijlage 1

REGERING VAN ARUBA

Ministerie van Sociale Zaken en Arbeid

L.G. Smith Blvd. 76
Oranjestad, Aruba
Tel. (297) 528 4930
Fax. (297) 583 8996

Aan: De Algemeen Secretaris van de
Sociaal Economische Raad
De heer drs. Felix R.E. Bijlhout
L.G. Smith Boulevard 134
Oranjestad

Kenmerk: 4449-19

1 oktober 2019

Betreft: verzoek tot aanpassing/verhoging minimumloon per 1 januari 2020

Geachte heer Bijlhout,

Conform artikel 13 van de Landsverordening Minimumlonen kan ik als Minister van Arbeid overwegen het minimumloon aan te passen dan wel te verhogen, na de Sociaal Economische Raad ter zake gehoord te hebben.

Gezien de huidige sociaaleconomische en financiële situatie op Aruba, waaronder de sociale crisissituatie en de mondiale aspecten ter zake, zoals inflatie veroorzaakt door onder meer internationale energieprijzen, de handels- en tarieven oorlog aangegaan door de Amerikaanse regering vis-a-vis China, Japan en de Europese Unie, de fiscale maatregelen waartoe de regering zich gedwongen voelt als gevolg van de Landsverordening financieel toezicht, verzoek ik hierbij de Sociaal Economische Raad om advies, inzake de mogelijke aanpassing c.q. verhoging van het minimumloon per 1 januari 2020, krachtens artikel 13 van de Landsverordening Minimumlonen.

Gaarne moge ik de SER verzoeken om, naast het betrekken van primair de economische en financiële factoren zoals inflatie, verwachte economische groei en de economische/financiële draagkracht van de werkgevers, bij Uw onderzoek en adviesverlening, tevens sociale factoren zoals beschreven in het SER-rapport "Koopkracht verbetering van de minima" van december 2018, mee te laten wegen in Uw advisering.

Ter zijde, doch in het verlengde hiervan, zou ik de SER tevens willen verzoeken, conform de suggesties gedaan in bovengenoemd rapport, jaarlijks een "Minima Effecten Rapportage" op te stellen.

Bij voorbaat dank en met vriendelijke groet,

Glenbert F. Croes

Minister van Sociale Zaken en Arbeid

L.G. Smith Boulevard 134, Oranjestad, Aruba
Telefoon: (297) 583-2713
Fax: (297) 5838956